

Goethe no mor mai

He llegit *Goethe es mor*, de Thomas Bernhard. Amb el seu estil paranoic, reiteratiu, insistent, d'una agressivitat ferotge. Goethe es mor, i en el seu deliri vol que el visite el filòsof Wittgenstein, a qualsevol preu. Els seus consellers i amics no veuen clara aquesta visita, i posen objeccions. Temen el visceral de Wittgenstein, temen les conseqüències de la trobada, així com les dificultats. El filòsof es troba a Londres i no és fàcil fer-lo venir; podria donar-se el cas que, quan arribara, Goethe ja estiguera mort. Quan l'olímpic de Weimar sent els dubtes que li expressa Johann Peter Eckermann, el seu gran amic i confident durant els darrers anys, entra en còlera, en una còlera goethiana que, passada per la còlera bernhardiana, és el summum de la còlera. Crida a Riemer: "Eckermann m'ho deu tot, li ho he donat tot i no seria res sense mi". I afegeix que mai ningú l'havia decebut d'una manera tan feridora com Eckermann, i que no volia tornar-lo a veure mai més. I Bernhard escriu que aquell "mai més" es va sentir per tot la casa. Mai més!

Pobre Eckermann. El lector de Bernhard que arribi a aquest llibre i no sàpiga qui és aquell home pensarà que es tracta d'un pixatinters més. La prosa laberíntica i alhora esquizofrènica de Bernhard el converteix en un tarambana. Aquella frase que allibera Goethe i que ressona per tota la casa és ben injusta. Perquè, quin gran llibre és *Converses amb Goethe!* Amb quina estima, i amb quina sensibilitat, Eckermann trasllada a la posteritat les opinions de l'autor del Werther! És un llibre d'una enorme bellesa, ple a vessar de pensaments, on es captura la imatge del savi, amb tota la seua

MARTÍ
DOMÍNGUEZ
@MartíDomínguezR

IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

grandesa, però també amb algunes de les seues ombres. Hi apareix el Goethe polifacètic, que vol corregir Newton; el Goethe afrancesat, que llig cada any almenys una obra de Molière; el Goethe antirevolucionari ("No soc amic de la plebs revolucionària, que es llança a la depredació, a l'assassinat"); el Goethe naturalista ("Sense el meu interès per les ciències naturals, mai no hauria arribat a conèixer els homes tal com són"). I, per suposat, el Goethe escriptor, que opina sobre l'estil i els grans noms de la literatura: "Per a escriure bé en prosa cal tenir alguna cosa a dir, aquell que no ha de dir-nos res, pot perfectament escriure versos i rimes, en els quals una paraula estira l'altra". I escriu Eckermann, enlluernat: "Sovint les seves converses feien pensar en un jardí primaveral, curull de flors, i on, com cegats per aquell esplendor general, no encertéssim a collir-ne cap".

Sens dubte, Goethe és més gran després d'Eckermann. Com ho és després de l'espectacular retrat que el pintor Wilhelm Tischbein li va pintar a la campanya romana. També a Tischbein li va amollar allò, que sense ell no seria res. Li ho va deixar caure quan el pintor va preferir seguir el seu camí, i no acompanyar-lo a Sicília. I allò va posar fi a la seua amistat, com explique a *El secret de Goethe*. I pense que sense Eckermann mai no m'hauria atrevit a novel·lar Goethe, com sense els dibuixos de Tischbein mai no hauria aconseguit fixar els seus dies a Roma, aquells moments tan plens de bellesa i d'èxtasi intel·lectual.

Tant Tischbein com Eckermann són aquells secundaris que existeixen al darrere de la creació de les grans figures de la història. Sovint ningú no els recorda. Fins i tot, de vegades, queden com nyicris que s'aprofiten de la glòria del gran home. Però llegiu les *Converses amb Goethe*, en la saborosa traducció de Jaume Bofill, i descobrireu la grandesa d'Eckermann. Aquests dies de sotsobre generalitzada, regressar a la gran cultura és un bàlsam per a l'esperit. Evidentment, en la portada apareix retratat Goethe: aquell quadre que Tischbein va pintar, i que va fixar per sempre un instant etern.